

Öğretim İlke ve Yöntemleri

Yrd. Doç. Dr. Erkan Atalmış

8. Hafta

Geçen Hafta (Ünite 4-Öğrenme ve Öğretim İlkeleri)

Konu alan bilgisi	Hazır bulunuşluk	Dönüt	İpuçları
Pedagojik bilgi ve beceri	Öğretim etkinliklerini öğrenci ilgilerine dayandırma	Ekonomiklik	Pekiştireçler
Öğretmen deneyimi	Motivasyon	Fazla duyu organına hitap etme	Aşamalılık
Sağlıklı Öğretmen-öğrenci	Dersin hedeflerinden haberdar olma	Zengin konu içeriği	Mantık
Etkileşim ve İletişim	Aktif katılım	Özel iletişimde güvenlik	Uygulama
Yüksek beklenti	Öğrenci sorumluluğu	Teknolojiyi kullanımı	Fırsatları
İşbirliği Ortamı	Anlamlı materyal	Anlamlı tekrar	Değerlendirme

Bu Hafta (Ünite 5-Öğretim Kuram ve Modelleri)

- Okulda öğrenme modeli (Carroll)
- Tam öğrenme modeli (Bloom)
- Öğretim durumları modeli (Gagne)
- Çoklu zeka kuramı (Gardner)
 - Sözel-dilsel zeka; Mantıksal-matematiksel zeka; Görsel-mekansal-uzamsal zeka; Bedensel-kinestetik zeka; Müziksel-ritmik zeka; Sosyal-kişilerarası zeka; Kişisel-öze dönük zeka; Doğa zekası
- Yapılandırmacılık
- Beyin temelli öğrenme
- Probleme dayalı öğrenme
- İşbirlikli öğrenme

Okulda Öğrenme Modeli (Carroll)

- Okulda hızlı ve yavaş öğrenen öğrenciler vardır.
- Her öğrenciye zaman ve öğrenme fırsatı verildiğinde tümü öğrenir.
- Okulda öğrenme modelinin öğeleri:
 - Yetenek > öğrenen bireyin gereksinim duyduğu zaman
 - Öğretimden yararlanma yeteneği > bunun önkoşul ve önceden elde edilen yeteneklere sahip olması gerekir
 - sabır/sebat > öğrencinin istekli/güdülenmiş olarak harcadığı zaman
 - Fırsat> standart süre yerine her öğrenciye kendi öğrenme süresi verilmesi
 - Öğretimin niteliği> ek zaman gerektirmeyecek şekilde eğitimin verilmesi; ekonomiklik ilkesi

Tam Öğrenme Modeli (Bloom)

- Caroll'un okulda öğrenme modeline göre daha sistematik.
- Olumlu öğrenme sağlanmış ise herkes herşeyi öğrenir.
- Bireyler arasında öğrenme düzeyi arasındaki temel nedenler: ön öğrenmeler, derse ilgi, derse yönelik tutum, başarıya yönelik tutum, öğretim hizmetinin niteliği
 - Öğrenci nitelikleri > bilişsel ve duyuşsal (okul, ders vebaşarıya yönelik tutum) özellikleri; başarının %50 si buradan gelir.
 - Öğretim hizmetinin niteliği > öğretim hizmetinin uygulama süreci ve öğretim hizmetinin niteliği (ipucu, öğrenci katılımı, pekiştirme ve dönüt-düzeltilmedir); başarının %25 i buradan gelir.
 - Öğrenme ürünleri> öğrencilerin öğrenme düzeyi, öğrenme hızı, öğrencilerin kendine güvenmesi
- Avantajları (+)> öğrenciler arasında eşitlik, öğrenme ürünleri sürekli değerlendirilir, aşamalı bir öğrenme ortamı, öğrenci akademik özgüvende artış olur.
- Dezavantajları(-)> zaman, öğretmenin sürece çok iyi hazırlanması, gerekli test ve dokümanların olması

15. Tam öğrenme modelini uyguladığını iddia eden özel bir öğretim kurumu, kayıt yaptıran öğrencileri düzey belirleme sınavına almış ve sınav sonucunda öğrencilerin seviyesine göre sınıfları oluşturmuştur. Yapılan bu sınav sonrası oluşturulan sınıfların, takip eden sınavlardaki başarıları ve sınıflar arası başarı farklılıkları aynı düzeyde seyretmektedir. Bir öğrenci velisi, çocuğunun başarısında bir değişiklik olmadığını, hep giriş sınavında aldığı puan düzeyinde puanlar aldığını belirtmekte ve bunu yönetimle tartışmaktadır.

Bu durumun çözümü için aşağıdakilerden hangisi yapılmalıdır?

- A) Düzey belirleme sınavı daha dikkatli yapılmalıdır.
- B) Düzey belirleme sınavına göre oluşturulacak sınıflar gözden geçirilmelidir.
- C) Velilere öğrenci başarılarıyla ilgili sık sık dönüt verilmelidir.
- D) Şubeler arası geçişlere imkân sağlanmalıdır.
- E) Düzey belirleme sınavına göre öğretim hizmetinin niteliği düzenlenmelidir.

30. Ayça Öğretmen, sosyal bilgiler dersinde “ülkemin kaynakları” ünitesini işlemeden önce bir planlama yapar. Bu planlama sürecinde önce ünitenin kazanımlarını inceler. Bu ünitenin ön koşul davranışlarını belirlemek için bilişsel giriş testi hazırlar. Bu testin sonuçlarına göre öğrencilerde eksik olan ön koşul davranışlarla ilgili tamamlama öğretimi planlar. Öğrencilerin tamamının aktif katılımını sağlayacak etkinlikler düzenler ve ünitenin işlenmesi bittikten sonra öğrencilere uygulanacak izleme testi hazırlar. Herhangi bir öğrenme eksikliğine ya da yanlışlığına yönelik ek öğrenme-öğretme etkinliklerinin neler olacağına karar verir.

Bu örnekte, Ayça Öğretmen’in hangi öğrenme yaklaşımının işlem basamaklarını izlediği söylenebilir?

- A) Programlı öğrenme
- B) Tam öğrenme
- C) Probleme dayalı öğrenme
- D) Kuantum öğrenme
- E) Beyin temelli öğrenme

Öğretim Durumları Modeli (Gagne)

- Öğretimin amacı: öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmeleri
- Öğrenme dışsal uyarıların bilişsel süreçlerle yapılandırılması ve içsel faktörlerle etkileşimi sağlaması (tutum, ilgi, beklenti vs.)
- Problem Çözme
 1. Dikkati çekme
 2. Öğrenciyi hedeften haberdar etme
 3. Motivasyonu harekete geçirme
 4. Ön koşul öğrenmeleri sağlama
 5. Uyarıcı materyali sunma
 6. Öğrenme rehberi sağlama
 7. Performansı ortaya çıkarma(Dönüt ve pekiştireç)
 8. Performansı değerlendirme
 9. Hatırlama ve transferi güçlendirme

Çoklu Zeka Kuramı(Gardner)

- Zekanın bilinen ve klasik tanımı olan dil ve matematik yerine, zeka bireyin birçok alanda, müzikte, sporda, dansda, iletişimde, doğada, resimde ürün ve performans ortaya koyma yeteneğine göre yeniden tanımlanır.
- Dayanan temeller:
 - Her insan, çeşitli zeka alanlarının tümüne sahiptir.
 - Her insan, çeşitli zeka alanlarında herbirini yeterli düzeyde geliştirir.
 - Çeşitli zeka alanları, genellikle bir arada karmaşık yapıda çalışırlar.
 - Bir kişinin her alanda zeka olabilmesinin birçok yolu bulunmaktadır.

Çoklu Zeka Kuramı(Gardner)

Gardner'a göre 8 farklı öğrenme alanı vardır:

1. Sözel-dilsel zeka

Kelimelerle düşünme ve ifade etme, kısaca dili etkili kullanma

2. Mantıksal-matematiksel zeka

Sayılarla düşünme, bilginin parçaları arasında mantıksal ilişkiler kurma becerisi

3. Görsel-mekansal-uzamsal zeka

Resimler, imgeler ile düşünme, üç boyutlu nesnelere algılama ve muhakeme etme

4. Bedensel-kinestetik zeka

Hareketlerle kendini ifade etme, bedeni etkili şekilde kullanma

Çoklu Zeka Kuramı(Gardner)

5. Müziksel-ritmik zeka

Seslerle ve notalarla düşünme, farklı sesleri tanıma ve yeni sesler üretme

6. Sosyal-kişilerarası zeka

Grup içerisinde işbirlikçi çalışma, sözel ve sözsüz iletişim kurma, insanların duygu, düşünce ve davranışlarını anlama, paylaşma, yorumlama ve insanları ikna etme

7. Kişisel-öze Dönük zeka

İnsanın kendi duygularını ve düşünme sürecini tanıma, kendini değerlendirme ve kendisiyle ilgili hedefler oluşturabilme

8. Doğa zekası

Doğadaki canlıları tanıma, araştırma ve canlıların özellikleri üzerine düşünme

7. Ahmet, Türkçe dersinde okuduğu bilgilendirici bir metinde geçen kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri bulmayı, bulduklarını da tablo veya zihin haritası çizerek öğrenmeyi tercih etmektedir.

Çoklu zekâ kuramına göre, Ahmet'in öne çıkan zekâ alanları aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) Sözel – Doğacı B) Görsel – Sözel
C) Doğacı – Öze dönük D) Mantıksal – Görsel
E) Öze dönük – Mantıksal

40. Hasan ile Hüseyin saklambaç oynarken okula yurt dışından yeni gelmiş, Türkçe konuşmakta güçlük çeken, saklambaç oynamak isteyen fakat çekindiği için bir köşede sessizce oturan Sibel'in onlara baktığını görürler. Hasan utangaç bir yapıda olduğu için, Hüseyin Sibel'in yanına gider ve onu oyuna katılmaya davet eder.

Bu örnekte, çoklu zekâ kuramına göre Hüseyin'in hangi zekâ alanı diğer alanlara göre daha gelişmiştir?

- A) Sözel
- B) Görsel
- C) Sosyal
- D) Bedensel
- E) Öze dönük

39. Politikacıların, öğretmenlerin, liderlerin ve psikologların ihtiyaç duyduğu tartışma, görüşme yapma, öğretme ve toplantı düzenleme gibi etkinliklerde, bireyi başarılı kılmada öncelikli rol oynayan zekâ alanı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sosyal

B) Dilsel

C) Öze dönük

D) Görsel

E) Mantıksal

Yapılandırmacılık (Piaget, Vygotsky)

- Kişilerin bilgiyi ve bilgiyi sunma biçimlerini kendi deneyim ve düşüncelerine dayandırarak oluşması
- Önceki bilgilerle yeni bilgiler arasında bağ kurulması
- Öğrenme süreci, aktif katılma, işbirliğine, bireyin öznelliğine, çoğulcu bakış açlarına, düşünme ve üreticilikle bunların nasıl yansıtıldığıyla ilişkilidir
- Kısaca: bilginin kişinin deneyimleri, gözlemleri, mantıksal çözümlenmeleri sonucunda bilgiyi kendine özgü anlam yüklenerek şekillendirmesi ve yapılandırılmasıdır.
- Öğrenmede bireyin yaşantıları, kültürel, sosyal çevre ve dil etkilidir.

Yapılandırmacılık (Piaget, Vygotsky)

- Öğretmenin rolü

Öğrenenlere düşündürücü sorular sorarak, onları problem çözmeye cesarelendirir.

- Yapılandırmacı Öğrenme-Öğretim Sürecinin Adımları

1. **Giriş:** Öğretmen öğrencilerin dikkatini çekme için çeşitli sorular sorar ve onların ne ne kadar bildikleri ortaya çıkarır
2. **Keşfetme:** Öğrenciler bilgi kaynakları kullanarak araştırırlar (sınıf tartışmaları, okumalar, deneyler gibi teknikler)
3. **Açıklama:** öğrenciler yaptıkları etkinlikleri açıklarken öğretmen onlara rehberlik eder.
4. **Derinleşme/Transfer Etme:** Öğrenci yeni öğrendiği bilgileri yeni durumlara uygular
5. **Değerlendirme:** Öğrenciler kazandıkları bilgi ve becerileri değerlendirir.

19. Sosyal bilgiler dersini, yapılandırmacı öğrenme temelinde işleyen bir öğretmenin aşağıdakilerden hangisini yapması beklenmez?

- A) Öğrencilerin isteklerini, ilgilerini ve ihtiyaçlarını dikkate alması
- B) Öğrencileri kendi öğrenmelerinden sorumlu tutması
- C) Konuları öğrencilere dağıtarak sınıfa sunmalarını istemesi
- D) Öğrenilen bilgilerin başka alanlarda kullanılmasını sağlaması
- E) Öğrencilerin konuya dair ön bilgilerini harekete geçirmesi

12. Dersinde maddelerin ısı iletkenliği ve yalıtım konusunu işleyen ğretmen, öğrencilere evde kaynayan çorbayı karıştırırken elin yanmaması için metal veya tahta kaşıktan hangisinin tercih edilmesi gerektiğini sorar ve nedenlerini grup arkadaşlarıyla paylaşmalarını sağlar.

Bu etkinlik, yapılandırıcı ğrenmenin 5E modelinin hangi aşamasını en iyi ifade eder?

A) Keşfetme

B) Derinleřtirme

C) Girme

D) Açıklama

E) Değerlendirme

42. Aşağıdaki durumlardan hangisi, yapılandırmacı yaklaşıma dayalı olarak öğrenme-öğretme sürecinde teknoloji kullanımına ilişkin bir strateji olabilir?

- A) Öğrencilerin elle yazı yazmak yerine kelime işlemci programlar kullanarak yazmalarının sağlanması
- B) Öğrencilerin grup çalışmasıyla oluşturdukları kavram haritasını tepegözle sınıfa sunmaları
- C) İngilizce öğretmeni olmadığı için öğrencilere derste gramer kurallarının anlatıldığı film izletilmesi
- D) Öğrencilerin zayıf becerilerini belirleyip bunlara dair tekrar ve alıştırma programlarının izletilmesi
- E) Öğretmenin ders anlatırken projeksiyon ve tepegöz kullanması

Beyin Temelli Öğrenme (Caine and Caine)

- Beynin yapısına ve işlevine dayalı öğrenme
- Beynin değişkenliği genetik ve çevresel etkilere bağlıdır.
- Her bireyin düşünme ve algılamayla ilgili haritaları çok farklıdır.
- Bu yüzden öğrenenelerin öğrendikleri gerçek hayatla ilişkisini kurmalı.

Probleme Dayalı Öğrenme (Dewey)

- Yapısalcı yaklaşımdaki temel prensipleri içerir
- Yaparak yaşarak öğrenme modelidir.
- Öğrenciler gerçek hayattan alınmış bir problemle ilk öğrenme sürecinde karşılaşır.
- Öğrenciler hedefteki bilgiye problemi çözerken ulaşır.

Temel Adımları

- Problemin farkına varılması
- Problemin tanımlanması
- Olası çözüm/hipotezlerin oluşturulması
- Veri toplama
- Verilerin analiz edilmesi ve değerlendirilmesi
- Sonuç ve genellemelere varma, raporlaştırma

40. Eğitim uzmanları, sosyal bilimler alanında eğitim yönlendiricileri için bir "probleme dayalı öğrenme (PDÖ) oturum rehberi" hazırlar. İlk aşamada amaçlara uygun hedefleri belirlerler. Daha sonra,

- I. Her oturum için ayrı süre planlarlar.
- II. Öğrencilerden her oturuma uygun senaryo yazmalarını isterler.
- III. Öğrencilere bu süreçte kullanabilecekleri kaynakların listesini verirler.
- IV. PDÖ öncesi ve sonrası öğrencilere değerlendirme formları hazırlarlar.
- V. Ayrıca eğitim yönlendiricisine de bir değerlendirme formu verirler.

Yukanda verilen PDÖ sürecinde hangi basamaktaki işlem hatalı yapılmıştır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

İşbirlikli Öğrenme(Vygotsky)

- Bilimsel yaklaşım ve demokratik tutum baskındır.
- Öğrencilerin heterojen küçük gruplar oluşturarak bir problemi çözme ve görevi yerine getirmek üzere ortak bir amaç uğruna birlikte çalışma yoluyla konuyu öğrenme yaklaşımıdır.
- En önemli faydası görev paylaşımı, uzlaşma, sorumluluk alma ve arkadaşlık bağlarının geliştirilmesidir.

İşbirliğine Dayalı Öğretim Teknikleri:

1. Takım-Oyun-Turnuva Tekniği

5-6 kişilik heterojon ve dengeli gruplar oluşturulur; öğrenciler konuyla ilgili kaynak toplayıp, araştırma yapar; gruplar arası turnuvada herbir gruptan bir sözcü katılır ve grup olarak puan alırlar.

2. Öğrenci Takımları-Başarı Grupları Tekniği

Yine gruplar çalışmalarını tamamladıktan sonra grubun herbir üyesi teste tabi tutulur; grup içindeki herbir üyenin puanları toplamı grup toplamını verir.

3. Ayrılıp-Birleştirme Tekniği

Öğrenilecek konu parçalara ayrılır ve grubun herbir üyesi farklı bölümleri öğrenip, gruba anlatır; Çocuktan çocuğa öğretim ve akranlar arası öğretim oluşur; herbir grup üyesi test yapıp, toplam skor grubun skorunu verir.

4. Karşılıklı Sorgulama/Tartışma Grubu Tekniği

Öğretmen konuyu anlattıktan sonra, öğrenciler ikili üçlü gruplara ayrılırlar; birbirlerine sorular sorup, cevaplar verirler

5. İşbirliğine Dayalı Birleştirilmiş Okuma ve Kompozisyon

İkişer kişilik takımlar birbirlerine okuma ve yazam becerilerini öğretirler.

26. VE 27. SORULARI AŞAĞIDAKİ PARÇAYA GÖRE CEVAPLAYINIZ.

Bir öğretmen, öğrencilerine “genetiğiyle oynanmış bitkilerin sağlığımız üzerindeki etkileri” ile ilgili konuyu anlatır ve öğrencilerini gruplara ayırır. Grup üyelerinin birbirlerine konuyla ilgili soru sormalarını ve cevap vermelerini ister. Öğrencilerine “... siz neler yapardınız?”, “... benzerlik ve farklılıkları nelerdir?” gibi bazı soru köklerini ipucu olarak vererek onları konu hakkında daha derin düşünmeye yönlendirir. Dersin sonunda grupların çalışmalarını sınıfla paylaşmalarını ister.

26. Bu öğretmenin iş birliğine dayalı öğrenme tekniklerinden hangisini uyguladığı söylenebilir?

- A) Öğrenci takımları, başarı grupları
- B) Ayrılıp-birleşme (jigsaw)
- C) Takım destekli bireyselleştirme
- D) Karşılıklı sorgulama (discussion group)
- E) Takım-oyun-turnuva

27. Aşağıdakilerden hangisi bu öğretmenin iş birliğine dayalı öğrenmeyi kullanmasında en az öneme sahiptir?

- A) Öğrencilere liderlik rolünün ne olduğunu öğretmek
- B) Öğrencilere bireysel sorumluluk duygusu kazandırmak
- C) Öğrencilerin grup sürecinin ne olduğunu anlamlarını sağlamak
- D) Öğrencilere karşılıklı bağımlılık duygusu kazandırmak
- E) Öğrencilerin birbirlerini eleştirmelerine fırsat vermek

23. Öğretmen, sosyal bilgiler dersinde "Bölgelerimizi Tanıyalım" konusunu işleyecektir. Öğrencilerini yedişerli gruplara ayırır. Grup içinde her üyenin bir coğrafi bölgeyi seçmesini ister. Her gruptan aynı bölgeyi alan öğrenciler bir araya gelerek uzmanlık gruplarını oluştururlar. Öğrenciler 15 dakika bu gruplarda çalıştıktan sonra ilk gruplarına dönerler ve her üye öğrendiğini sırayla grup içindeki arkadaşlarına anlatır.

Bu durumda öğretmenin kullandığı iş birliğine dayalı öğrenme tekniği ve kullanım amacı aşağıdakilerin hangisinde doğru eşleştirilmiştir?

<u>Öğrenme tekniği</u>	<u>Amaç</u>
A) Takım-oyun- turnuva	Okul içi ve dışındaki kaynaklardan yararlanma
B) Karşılıklı sorgulama (discussion group)	Eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri geliştirme
C) Takım destekli bireyselleştirme	Öğrencilere karar verme ve seçme becerisi kazandırma
D) Öğrenci takımları- başarı grupları	Gruplar arası yarışmaya özendirme
E) Ayrılıp-birleşme (jigsaw)	Öğrencilere birbirlerinden sorumlu oldukları bilincini kazandırma